

Dragør under besættelsen.
Købmandshendelen Strandgade 36. (Cai P).

1990/26
Petersen, Thyra

Den niende april 1940.

Det var en dejlig forårmorgen, stille vejr, lette skyer på den blå himmel. Jeg var tidlig oppe, kl. var kun halv fem. Det var vaskedag. Det store trækar i vaskehuset var fyldt med tøj, der havde stået i blød fra dagen ~~ixfxxxxxxx~~ før. Jeg gik i gang med at rive papkasser i stykker, dem havde vi jo nok af fra forretningen, og de var gode til at fyre op med under gruekedlen. Det tog en times tid, inden vandet kom i kog, det boblede og sydede som sædvanlig, kogte over som sædvanlig, alting var som sædvanlig. Cai var gået morgentur og kom hjem ved sekstiden, vi drak morgenkaffe, og jeg gik igen i vaskehuset. Jeg var ved at skylle tøjet, da Verner Lauritsen, vores bud og gårdskar^l pludselig stod i døren og spurgte, om jeg havde hørt det, hørt hvilket. Jo man siger, at tyskerne har overfaldet Danmark, og hele København er fuld af tyske soldater. Der har været en masse maskiner fra morgenstunden ^{du har} og kastet flyveblade ned, og tyske soldater vrimler overalt. Han var helt ophidset og øjnene stod stive i hovedet på ham. Jeg troede ham ~~ix~~ simpelthen ikke. Der havde ikke været en lyd at høre, denne stille morgen. Men man kunne jo prøve at gå ind og åbne for radion. Først fik jeg imidlertid tøjet hægt op, og så var det tid for mig at ordne morgenmaden til hele personalet. Det var nemlig sådan, at alle var på kost. Så gik det først op for mig, hvad der var sket. Radioen gentog det igen og igen. Kunne det virkelig være sandt, at vi sådan var blevet overrumplet og uden modstand havde overgivet os. Senere viste det sig jo, at der var blevet kæmpet forskellige steder. Sådan oplevede jeg den niende april 1940.

Der skulle gå lang tid, i hvert fald et par måneder, inden man så den første tysker i Dragør, men så skal jeg også love for, at der kom invasion. Der var indkvartering på Strandhotellet, og i flere af de store villae ude på Nordstranden. Fortet var besat og ude på Endvej ved Idrætsparken, blev der bygget en masse træbarakker til dette formål. ^{Soldaterne} De exerserede ude ved stranden syd for Vestgrønningen og Drogdensvej. Senere kom der også S.S. folk, de boede ude i villa "PAX" på Strandstien. Flere af byens beboere har senere været i forhør derude, hvor de er blevet tortureret og skammelig behandlet.

De første par år var det jo soldater i deres bedste alder, 20-30 år, i flotte uniformer og blanke støvler, syngende af fuld hals, når de kom marcherende. Men som tiden gik, blev de mere og mere sølle at se på, og tilsidst var det enten rene drenge eller gamle mænd i uniformer der hverken passede her eller der, og sangen var iorlængst forstummet.

Det var ikke nemt at drive forretning under krigen. Mange varer kunne ikke skaffes eller kun i begrænset omfang. Skulle man så sælge til alle med det samme, eller skulle man fordele varerne og kun sælge til faste kunder. Det var lige meget, hvad man gjorde, der var altid nogle, der blev fornærmet. Det var noget andet med mærkevarerne kaffe - te - sukker - brødsmer - mel - salt osv. Det var et stort regnskab at holde rede på alle disse mærker, og det viste sig jo også, at vi stod og manglede mærker, næste gang vi skulle have varer hjem. Det var især smørmærker og til dels sukkermærker, det var galt med. Folk stod simpelthen og snakkede sig fra det hele. Når de så var ude af døren, tænkte man, fik du nu de mærker, du skulle have? Havde man ingen mærker, kunne vi ikke få varer hjem, altså måtte vi købe på "den sorte børs" og det var dyrt, men man kunne jo ikke stå og mangle de daglige varer. Vores forretning var jo ikke alene en Købmandsforretning men også Skibsproviantering, hvilket indebar, at vi havde lov til at sælge varer til skibe om søndagen. Under krigen var dette ret ubehageligt, hvis det drejede sig om tyske skibe. De kastede anker ude i sundet, sendte en båd ind med 3-4 mand, der så hos os kunne købe, hvad de behøvede. De havde papirer med, der gav dem frit lejde, så det var bare at udlevere, hvad de forlangte. Med hensyn til betalingen, tror jeg, så vidt jeg husker, at man havde nogle midlertidige pengesedler, som vi så senere fik byttet til reelle penge. Jeg kan endnu huske den uhyggelige følelse det var, at se dem drage afsted ned over havnen med store varekasser på nakken. Folk stod stille og undrede sig, men der var ingen, der sagde noget, og vi kunne jo ikke handle anderledes.

Det første stykke tid efter tyskernes ankomst her til Dragør, kan man vel ikke sige, at man var særlig generet af dem. Man lod som om de ikke var der, kikkede dem over hovedet, når man mødte dem på gaden, i det hele taget tog man det stille og roligt. Tyskerne der boede i barakkerne på Engvej, "lånte" idrætsparken, hvor de spillede forbånd mod mandskabet på fortet. Senere hen blev man jo lidt mere trykket og generet af det hele. Der var f. eks. aftengymnastikken på Dragør skole, skulle man nu også undvære den?. Der var jo ikke så mange fornøjelser eller aktiviteter i krigsårene. Det kunne endda gå an, at der ingen varme var i salen, og kun koldt bad bagefter, men så udstedte tyskerne "Udgangsforbud", ingen måtte færdes på gaderne efter kl. 22. Hvad gør man så. Både gymnastiklæreren og pianisten kom begge fra København. De kunne jo sagtens komme herud, men ikke hjem igen. Altså måtte de overnatte herude. Min søster, der dengang var formand for D.B.s kv, afd, stillede et løftsværelse til rådighed, sådan blev det klaret, og alle var tilfredse. Gymnasterne kunne jo sagtens holde varmen, men den stakkels dame ved klaveret hyllede sig i tæpper og sjaler, hun havde to frakker på, halstørklæde og en stor pelshue, men handsker kunne hun jo ikke så godt have på, så det var bare om at slå hårdt i tangenterne. Klaverbokseren, kaldte vi hende. Senere

Senere hen blev gymnastiksalen beslaglagt af tyskerne. Det var lige før opvisningen, og hvad gør man så.

Vi var så heldige at få lov til at leje Strandhotellets store sal til træning. Vi var lidt beklemt, for der boede jo tyske officerer på hotellet, men alt gik godt, og vi blev ikke forulempet. Heller ikke da vi til opvisningen glade og tankeløse marcherede ind til tonerne af Marseillaisen. Værten var lidt nervøs og ventede ~~vi~~, at der blev grebet ind, men der skete intet og alt forløb roligt. *nake*

^{te} Føråret 1943, da jødeforfølgelsen var på sit højeste, blev Dragør et af de steder, hvor jøderne prøvede at komme over sundet. Dragør var jo i tyverne og i begyndelsen af trediverne meget besøgt af jøder om sommeren. De lejede sig ind i en eller 2 måneder, og gerne de samme steder år efter år. Det var jo ganske almindeligt, at folk her i byen lejede ud til sommergæster, og så selv benyttede loftet eller udhuset. Det gav gode penge. Der blev stiftet mange venskaber mellem jøder og dragøere i disse år, og det viste sig altså, at disse venskaber holdt, da alvoren kom ind i billedet, og jøderne blev forfulgt, og i panik tog blandt andet til Dragør for at komme over til Sverige.

Jeg ved ikke, hvordan det gik til, at vi blev indblandet i dette, men pludselig var vi midt i det. Der blev ringet på bagdøren ind til forretningen, hvorefter der blev sagt, "vilkommer fra Harlang og Toksvig", så vidste vi ~~xxxxxx~~, hvad det drejede sig om og tog imod dem, indtil de kunne komme videre til Sverige. Det skete, de måtte vente det meste af natten, inden de kunne komme over. Det hændte da også, at nogle af dem ikke kunne tage ventetiden, men tog tilbage igen. Jeg husker en ældre mand, der vandrede hvileløst frem og tilbage fra det ene lager til det andet, for det var på lagerrummene bag forretningen, de opholdt sig. Telefonen ringede flere gange fra lødseriet (der jo også var med i det), med besked om, at de varer, de havde bestilt kunne vente. Det betød, at ingen kunne komme over foreløbig. Til sidst blev denne ældre mand så nervøs, at han ikke turde vente længere, men tog tilbage til København. De fire fem personer der stadig opholdt sig hos os, kom først over kl. 4 om morgenen, alle i god behold. Det var jo også nervepirrende for os, og jeg ved da heller ikke, hvor længe vi kunne have holdt til det, men det hele indskrænkede sig til 3-4 nætter. Den næste aften gik det nemlig galt. Der var en voldsom uro på havnen, og der blev sagt, at tyskerne ville lave en razzia. Vi ventede en mand (Frode), der helst skulle over så hurtigt som muligt. Det var lige efter lukketid, Cai var ved at feje uden for forretningen, der kom to tyske soldater nede fra havnen og spurgte ham om et eller andet. Jeg stod ved lågen ind til gården. Da ser jeg en Taxa komme ned ad Strandgade, den holder ved kroen, ud springer en mand og løber hen ad Vægterstræde. Taxaen vender og kører tilbage. Tyskerne så

